

Kroz književnost do kompetencije u J2

Milvia Gulešić-Machata

(Marija Korom: KROATISCH FÜR DIE MITTELSTUFE, München, 2005)

Nedavno je u izdanju *Verlag Otto Sagner, München*, izišlo treće, prerađeno i prošireno, izdanje udžbenika *Kroatisch für die Mittelstufe: Lese- und Übungstexte (Dritte, neu bearbeitete und erweiterte Auflage* (u prijevodu *Hrvatski za srednji stupanj: tekstovi i vježbe*). Autorica je Marija Korom, dugogodišnja lektorica hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika u Austriji, na Sveučilištu u Grazu.

Udžbenik se temelji na kontrastivnome pristupu (hrvatski i njemački jezik) pa je namijenjen ponajprije studentima filoloških studija kojima je prvi jezik njemački, ali se njime mogu služiti i drugi. Prvo je izdanje izišlo 1998, drugo 2001. U drugome je izdanju proširen sam udžbenički dio novim cjelinama. U odnosu na njega, treće izdanje donosi manje promjene (aktualizirani su popisi rječnika i gramatika i slično. Kao i prošla dva izdanja (prvo 1998, drugo 2001) i ovo je, nažalost, u Hrvatskoj prošlo gotovo nezapaženo, a razlog je tomu činjenica što se taj izuzetno potreban, vrstan i koristan udžbenik hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika za srednji stupanj ne može naći na policama hrvatskih knjižara. To znatno otežava njegov put do mnogih korisnika, lektora, njihovih učenika i studenata, u matičnoj zemlji. Za udžbenik je stručna javnost saznala na nedavno održanome *Prvome znanstvenome skupu Hrvatski kao drugi i strani jezik (HIDIS)*, gdje je predstavljen.

Hrvatski kao drugi i strani jezik ne može se nažalost – za razliku od ne samo svjetskih, nego i npr. drugih slavenskih jezika – pohvaliti velikim brojem priručnika i udžbenika, pogotovo ne udžbenika za više stupnjeve učenja. *Kroatisch für die Mittelstufe* udžbenik je za, kako u podnaslovu piše, srednji stupanj učenja, međutim, iskustvo je pokazalo da se, poticajan kakav jest, može rabiti i na naprednome stupnju učenja. Konceptcija je toga udžbenika izuzetno zanimljiva: sastoji se od 17 cjelina kojima je polazište književnumjetnički tekst, a uz tekst se veže gramatička ili leksička tema

Konceptcija je toga udžbenika izuzetno zanimljiva: sastoji se od 17 cjelina kojima je polazište književnumjetnički tekst, a uz tekst se veže gramatička ili leksička tema:

- I. Krešimir Pintarić: *Dogovor*, Kolokacije;
- II. Zvonko Maković: *Brnistra*, Upitna rečenica, Veznik „i“;
- III. Irena Vrkljan: *Moj sjeverni pol*, Glagolski vid;
- IV. Joža Horvat: *Besa*, Kratice, Prijedlozi;
- V. Dubravka Ugrešić: *Štefica Cvek u happy endu do grla*, Futur II, Etnici;
- VI. Antun Šoljan: *Kiša*, Negiranje;
- VII. Goran Tribuson: *Novinska smrt Ladislava Hanaka*, Oznaka vremena;
- VIII. Stjepan Tomaš: *Putovanje u Đakovo*; Složenice;
- IX. Miljenko Jergović: *Da se nikad ništa ne dogodi*; Uzročna i namjerna rečenica, Kolokacije uz imenicu „poklon“;
- X. Nedjeljko Fabrio, *Berenikina kosa*, Neupravni govor, Kolokacije uz imenicu „vrijeme“; XI. Ivan Slamnig: *Noć na brodu*, Valentnost glagola;
- XII. Slobodan Prosperov Novak: *Stradun*, Aorist i imperfekt, Izvedenice;
- XIII. Pavao Pavličić, *Šapudl*, Stupnjevanje pridjeva; Slobodan Šnajder: *Gemma Boić ili Strah rijeke od ušća*, Poredak riječi – enklitike;
- XV. Željka Čorak: *Krhotine*, Konektori;
- XVI. Branko Fučić: *Vincent iz Kastva*, Pisanje zareza;
- XVII. Pavao Pavličić: *Radio*, Samostalno didaktiziranje teksta.

Tekstovi su pomno i vrlo vješto odabrani – to su tekstovi vrsnih suvremenih autora, velike književnomjetničke vrijednosti, intrigantna sadržaja, komunikacijski produktivni i provokativni te primjerene duljine za nastavne svrhe – i tako čine izvrstan, suvremen, vješto odabran i svrsishodan izbor. Uz polazne književnomjetničke tekstove u cjelinama su zastupljeni i drugi tekstovi, npr. novinski članci, rječničke i leksikonske natuknice, zapis radijske emisije, reklame, a također i nekoliko antologijskih hrvatskih pjesama. Cjeline se ne moraju obrađivati po redu, a ni sâm udžbenik od korica do korica. Nakon polaznoga teksta slijedi osnovni gramatički pregled te raznolike gramatičke i leksičke vježbe. Nekima se provjerava razumijevanje teksta, drugima uvježbava gramatičko gradivo, a neke imaju cilj da studenta potaknu na samostalno stvaranje na hrvatskome jeziku – traži se interpretacija, asocijativni nizovi, aktivno sudioništvo u jeziku koji se uči. Udžbenik donosi mnogo zanimljivih i korisnih tipova vježbi kojih nema u drugim udžbenicima. Rječnik studenata proširuje se u različitim smjerovima: zastupljeni su frazemi, dijalektizmi, leksička gnijezda, primjeri neverbalnoga govora, a novost toga udžbenika u odnosu na druge udžbenike hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika glede pristupa leksiku jest velika pozornost posvećena uvježbavanju kolokacija. Kolokacijska je kompetencija u svakome drugome ili stranome jeziku iznimno važna i trebala bi biti sustavno poučavana. U posljednjoj cjelini autorica studentima pruža mogućnost za pogled iz drugoga kuta – lektorskoga, tj. studente nakon teksta ne očekuju,

kao obično, vježbe, već se od studenata očekuje da sami osmisle vježbe za razumijevanje teksta, leksičke i gramatičke vježbe te poticaje za razgovor.

Činjenica da je dio vježbi namijenjen ponajprije studentima i drugima kojima je prvi jezik njemački, čini ovaj udžbenik najkorisnijim govornicima njemačkoga jezika, ali ipak ne izuzima iz kruga potencijalnih korisnika govornike drugih jezika. Udžbenika za više stupnjeve poučavanja hrvatskoga kao stranoga i drugoga jezika za sada nema dovoljno. Služeći se udžbenikom *Kroatisch für die Mittelstufe* pri poučavanju govornika kojima prvi jezik nije njemački, lektori mogu izostaviti kontrastivne (hrvatsko-njemačke) vježbe i izraditi slične. Drugim riječima, udžbenikom se može služiti pri poučavanju hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika u različitim grupama, homogenima i heterogenima po kriteriju prvoga jezika i po drugim kriterijima, iako je namijenjen ponajprije osobama kojima je prvi jezik njemački, i to studentima hrvatskoga jezika na stranim sveučilištima kojima to nije prvi susret s hrvatskom književnosti. Velik bi dobitak za studente i sve druge koji uče hrvatski te za stručnu javnost bio kad bi se ovaj udžbenik djelomično preradio tako da bude cijeli na hrvatskome jeziku.

Velika je vrijednost udžbenika *Kroatisch für die Mittelstufe* i način na koji omogućuje studentima i drugima koji uče hrvatski da u hrvatskome jeziku steknu ne samo jezičnu, već i kulturalnu kompetenciju. Svaki književnoumjetnički tekst može biti polazište za mnoštvo tema vezanih uz Hrvatsku – *Besa* npr. za teme vezane uz obalni dio Hrvatske, *Šapudl* za slavonske teme, *Moj sjeverni pol* kao polazište za učenje o Hrvatima izvan domovine, *Berenikina kosa* za noviju hrvatsku povijest i tako dalje.

Nakon 17 cjelina slijede *Završni test*, *Napomene uz akcentirane tekstove*, *Napomene uz popis glagola*, *Popis glagola*, *Izvori*, *Kratki podaci o autorima/autoricama*, *Literatura* i *Rješenja gramatičkih vježbi*. Dio udžbenika *Popis glagola* sadržava više od 700 glagola, a način na koji su razrađene natuknice veoma premašuje sve što se obično podrazumijeva pod popisom – uz akcentuirane infinitive dani su svi najvažniji podaci koji studentu trebaju: prvo ili prvo i treće lice množine prezenta (akcentuirano), glagolski pridjev radni (muški rod jednine), podatak o glagolskome vidu, podaci o sintaktičkim ulogama, padežne rekcije, njemački ekvivalent hrvatskoga glagola, reprezentativni primjeri rečenica u kojima se javlja određeni glagol (s oznakom udžbeničkih stranica na kojima se te rečenice nalaze) i upućivanje na druge glagole istoga korijena. Pod skromnim naslovom *Popis glagola* krije se zapravo izvrstan rječnik koji nije samo vrlo koristan dodatak udžbeniku, već i metodički primjer načina na koji mogu biti obrađivani hrvatski glagoli u nastavi hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika. U njegovoj je izradi, kako autorica u predgovoru ističe, sudjelovao Ivan Korom. On je također akcentuirao književnoumjetničke tekstove.

Zamjerki udžbeniku zapravo i nema, tek nekoliko napomena. Bilo bi dobro kad bi, budući da je udžbenik namijenjen učenju na srednjem stupnju, a ne početnicima i višim početnicima, obrada glagolskoga vida uključila i uporabu prezenta svršenih glagola. Dalje, iako su akcentirani književnoumjetnički tekstovi doprinos toga udžbenika, za savladavanje je četveroakcenatskoga sustava prerano. Udžbenik je, naime, namijenjen studentima koji još ne znaju svu morfologiju. I na kraju: iako odijelo ne čini čovjeka, ni bogata oprema udžbenik, rado bismo sljedeće izdanje udžbenika *Kroatisch für die Mittelstufe* vidjeli u raskošnijoj opremi – u boji, s fotografijama i ilustracijama i popratnim CD-om (i na policama knjižara u Hrvatskoj). Udžbenik poput ovoga zaslužuje da se bogatstvo koje sadrži i – vidi.

Udžbenik *Kroatisch für die Mittelstufe: Lese- und Übungstexte* preporučujemo svim studentima i lektorima hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika kao vrstan, stručan, kreativan i iznimno poticajan. Umjesto zadanoga okvira studentima se nudi mnogo mogućnosti za proširivanje jezične i kulturalne kompetencije u hrvatskome jeziku. Marije Korom vrsna je i iskusna lektorica, a i hrabra – umjesto lakšega načina, pukoga gramatičkoga opisa, ne boji se upustiti u objašnjavanje složenih tema u hrvatskome kao drugome i stranome jeziku. Njezin je udžbenik napravljen s velikom stručnošću, zrelošću, pažnjom i promišljenošću. Unio je u poučavanje hrvatskoga jezika kao drugoga i stranoga mnogo novosti još u prvome izdanju, drugo je izdanje utvrdilo njegov položaj nezaobilaznoga udžbenika za poučavanje hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika na višim stupnjevima, a treće izdanje pozdravljamo kao staroga prijatelja. Lijepo je vidjeti ga opet, družiti ćemo se intenzivno.